

МОНГОЛ УЛСЫН 2017 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ, ӨРИЙН УДИРДЛАГЫН ТОЙМ ДҮГНЭЛТ

Судлаачид:

А.Мөнхцог (MS Econ)

Б.Энхбаяр (MBA)

А.Батпүрэв (MS Econ)

Редактор:

Д.Оюунбадам (PhD)

2016 оны 10 дугаар сар
“Нээлттэй Нийгэм Форум”-ын захиалгаар
Монголын Хөрөнгийн Зах Зээлийн Зөвлөл
боловсруулав.

**MONGOLIAN
CAPITAL
MARKET
COUNCIL**

АГУУЛГА

1. ТӨСВИЙН ТЭНЦЛИЙН ҮР ДҮНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД БА ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

- 1.1. 2017 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА БА ҮР ДҮНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД
- 1.2. ТӨСВИЙН ТОГТВОРТОЙ БАЙДЛЫН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТУСГАЙ ШААРДЛАГУУДАД НИЙЦСЭН БАЙДАЛ
- 1.3. ТӨСВИЙН САНХҮҮГИЙН ТОГТВОРТОЙ БАЙДЛЫН ИНДИКАТОРУУД
 - А. Төсвийн урсгал тэнцэл
 - Б. Урсгал төсвийн зээлжих хэрэгцээ
 - В. Өр төлбөр ба орлогын харьцаа
 - Г. Цэвэр зээл

2. ӨРИЙН УДИРДЛАГА

- 2.1. ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ГАДААД ӨРИЙН ТУХАЙ ОЙЛГОЛТ
- 2.2. ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ГАДААД ДОТООД ӨРИЙН БАЙДАЛ
 - А. Засгийн газрын дотоод үнэт цаас
 - Б. Засгийн газрын гадаад өр
 - В. Засгийн газрын баталгаа
- 2.3. 2017 ОНД АВЧ ШИНЭЭР АВЧ БУЙ ХӨНГӨЛӨЛТТЭЙ ЗЭЭЛ
- 2.4. ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ӨРИЙН ТОГТВОРТОЙ БАЙДЛЫН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД
 - А. Гадаад өрийн тогтвортой байдлын үзүүлэлтүүд
 - Б. Засгийн газрын нийт өрийн дарамтын үзүүлэлтүүд
 - В. Зээлжих зэрэглэл ба түүний нөлөөлөл

3. ГАДААДЫН ЗЭЭЛ, ТУСЛАМЖААР ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТӨСӨЛ, ХӨТӨЛБӨРҮҮД

1. ТӨСВИЙН ТЭНЦЛИЙН ҮР ДҮНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД БА ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

- **САНХҮҮГИЙН ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ:**

Засгийн газрын одоо болон ирээдүйд хэрэгжүүлэх бодлого, үйл ажиллагаа нь төсвийн чадавхи, тэнцлийн байдлын улмаас доголдож санхүүгийн эрсдэлд орохгүй байх

- **ТАТВАРЫН ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ:**

Татвар, орлого бүрдүүлэлтийн бусад систем нь гэнэтийн өөрчлөлтгүйгээр тогтвортой үргэлжилж эдийн засгийн өрсөлдөх чадвар, хөрөнгө оруулалтыг дэмждэг байх

- **ҮЕ ХООРОНДЫН ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ:**

Нөөц баялагийн ашиглалт, хуваарилалт болон татварын орлогын бүрдүүлэлт нь өнөөгийн болон дараагийн үеүүдийн хооронд “шударга” тэгш хуваарилагддаг байх

- **БОДЛОГО, ХӨТӨЛБӨРИЙН ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ:**

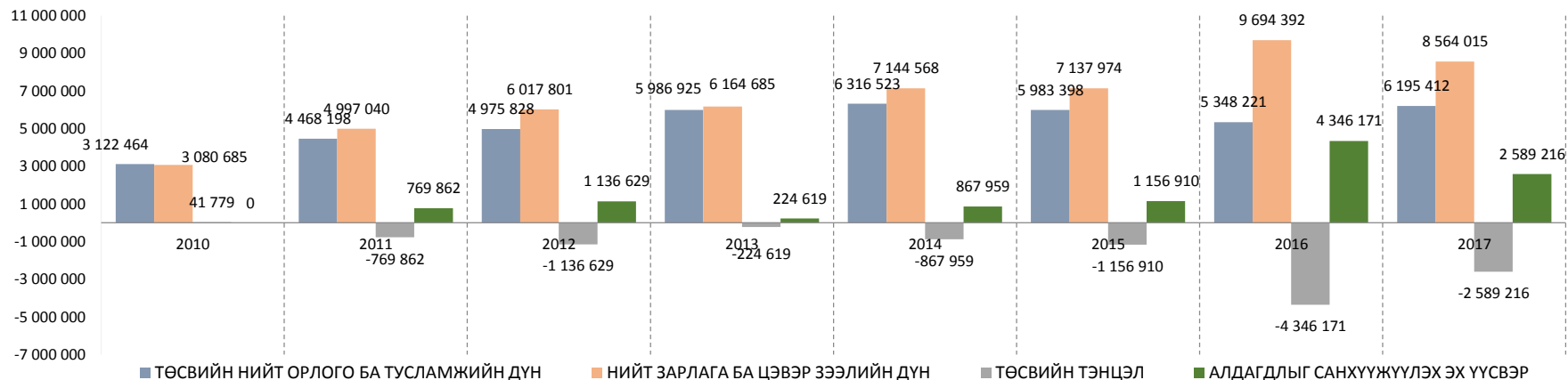
Бодлогын тэргүүлэх чиглэлүүд, тэдгээрийн хүрээнд хэрэгжүүлж байгаа төсөл, хөтөлбөрүүд тууштай хэрэгждэг байх

- **НИЙГМИЙН ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ:**

Боловсрол, эрүүл мэнд, аюулгүй байдал гэх мэт нийгмийн зорилтууд үе шаттай хэрэгжих баталгааг төсөв хангадаг байх ёстой (хэрэгжилтийг үнэлэхэд төвөгтэй үзүүлэлт)

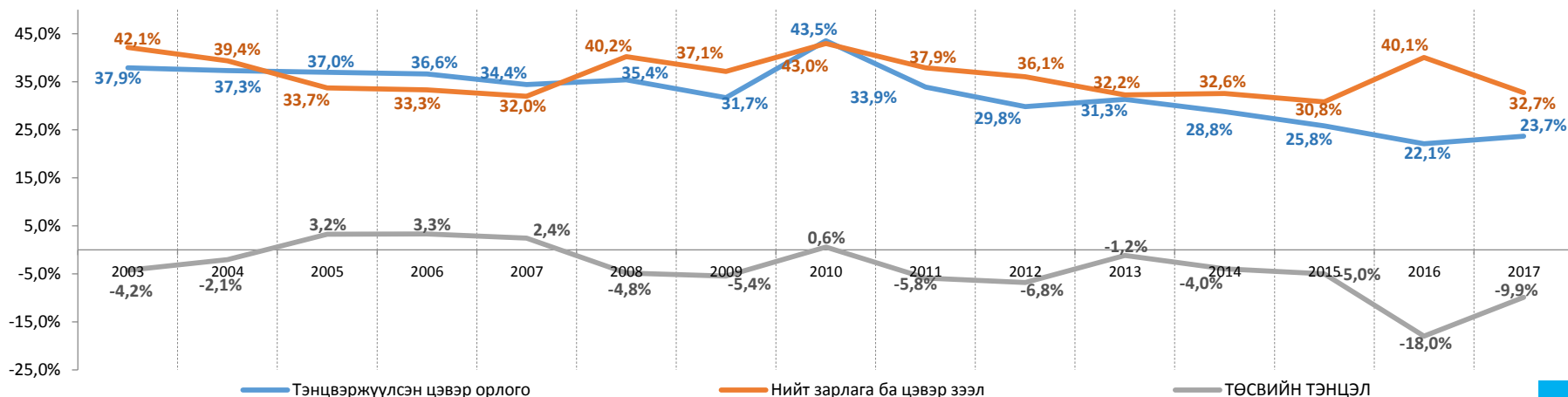
2017 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА БА ҮР ДҮНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Төсвийн үндсэн үзүүлэлтүүд (сая төг):

Эх сурвалж; 2017 төсвийн төсөл

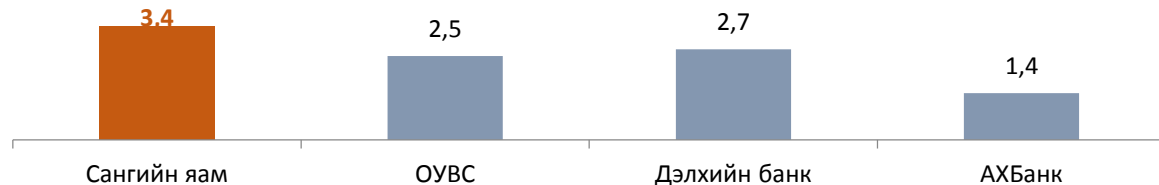
Төсвийн үр дүнгийн үзүүлэлтүүд ДНБ-д эзлэх хувиар:

Эх сурвалж; 2017 төсвийн төсөл

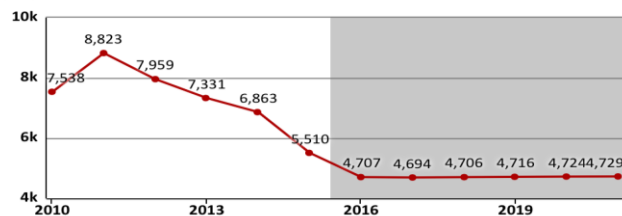
2017 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА БА ҮР ДҮНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Монгол Улсын 2017 оны эдийн засгийн өсөлтийн таамаглалууд

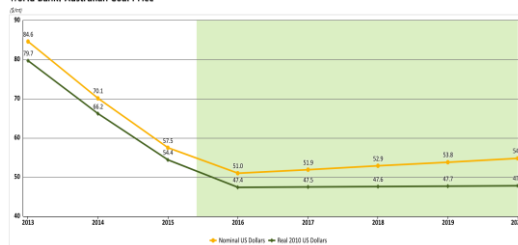

2017 – 2020 он хүртэлх гол нэрийн түүхий эдийн дэлхийн зах зээлийн ханшийн таамаглал

IMF Copper Price Forecast 2013-2018
(\$/mt)

World Bank: Australian Coal Price

ГОЛ НЭРИЙН ТҮҮХИЙ ЭДҮҮДИЙН ҮНИЙН ПРОГНОЗ БА ТӨСӨВТ ТӨЛӨВЛӨСӨН БАЙДАЛ (Ам.доллар / Тонн)

	Түүхий эд	2017 төсвийн төсөл	Дэлхийн банкны таамаглал
1	Зэс	4599.0	4866.0
2	Нүүрс	44.1	51.9
3	Алт	1255.0	1219.0
4	Төмрийн хүдэр	35.5	45.0

ДНБ-д эзлэх хувь

2017 оны төсвийн орлогын төсөөлөл нь зарим талаар ихээхэн өөдрөг хүлээлтэд суурилсан, тасалдах эрсдэл бий. ДНБ-ийн өсөлт таамагласан хэмжээнд хүрэхгүй байх эрсдэлтэй.

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулинд нийцсэн байдал

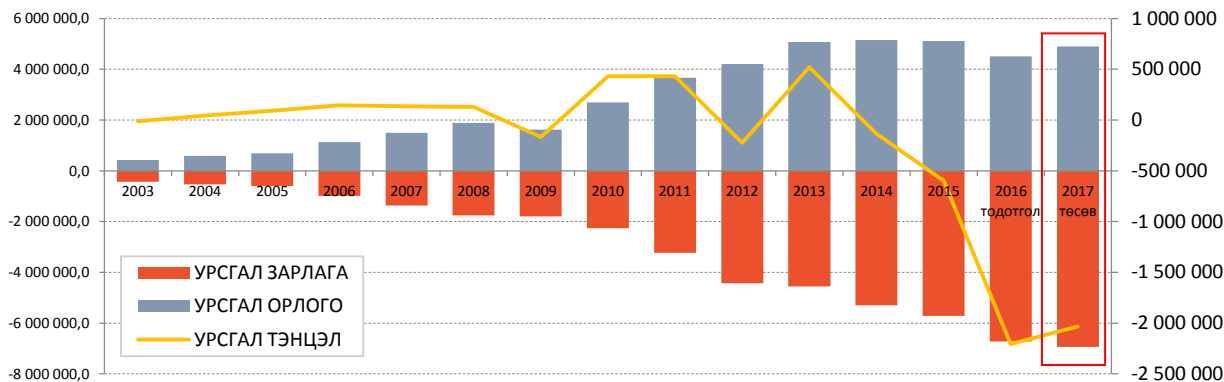
- Нэгдсэн төсвийн орлогыг тэнцвэржүүлсэн журмаар тооцсон байх.
- Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцлийн алдагдал тухайн жилийн ДНБ-ийн 2 хувиас илүүгүй байх. (2017 онд 10%)
- Тухайн жилийн нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын өсөлтийн хувь нь тухайн жилийн эрдэс баялгийн бүс ДНБ-ий өсөлтийн хувь тухайн жилийн өмнөх 12 жилийн эрдэс баялгийн бүс ДНБ-ий өсөлтийн дунджийн аль ихээс хэтрэхгүй байх.
- Засгийн газрын өрийн өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлсэн үлдэгдэл нь 2017 онд ДНБ-ий 60 хувиас хэтрэхгүй байх. (2017 онд 85%)

ТӨСВИЙН САНХҮҮГИЙН ТОГТВОРТОЙ БАЙДЛЫН ИНДИКАТОРУУД

I. ТӨСВИЙН УРСГАЛ ТЭНЦЭЛ

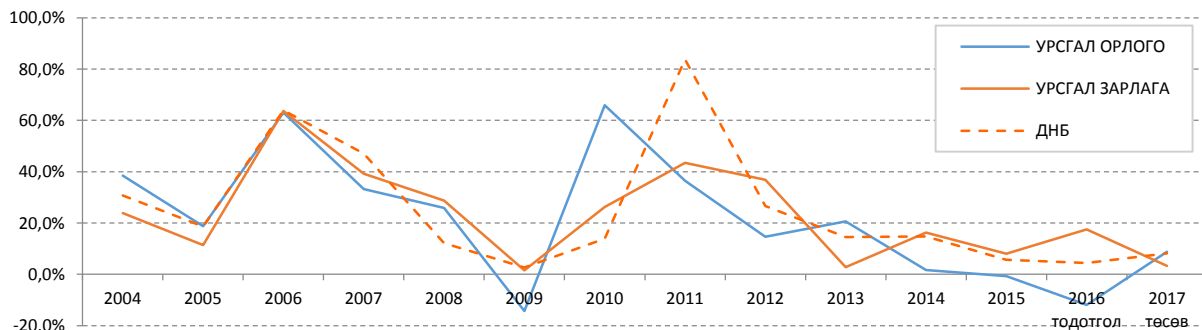
Улс орны санхүүгийн тогтвортой байдлыг илтгэх суурь хүчин зүйл нь урсгал орлого болон урсгал зардлын тогтвортой байдал ба урсгал тэнцлийн алдагдал юм. Өөрөөр хэлбэл энэ нь богино, дунд болон урт хугацаанд улс орны санхүүгийн чадавх, орлогоороо зардлаа санхүүжүүлэх чадвартай байдлыг хэмжинэ.

Төсвийн урсгал тэнцлийн байдал:

Сүүлийн 3 жил урсгал орлого буурч байгаа нөхцөлд урсгал зардлыг өсгөж тооцож байгаа нь учир дутагдалтай бөгөөд гол нэрийн экспортын бүтээгдэхүүний үнэ дэлхийн зах зээлд дээр буурч байгаа, эдийн засгийн хүндрэлтэй үед тэнцлийн алдагдал төлөвлөснөөс илүү гарах магадлалтай байна.

Төсвийн урсгал орлого, урсгал зардал болон ДНБ-ий өсөлтийн хувь:

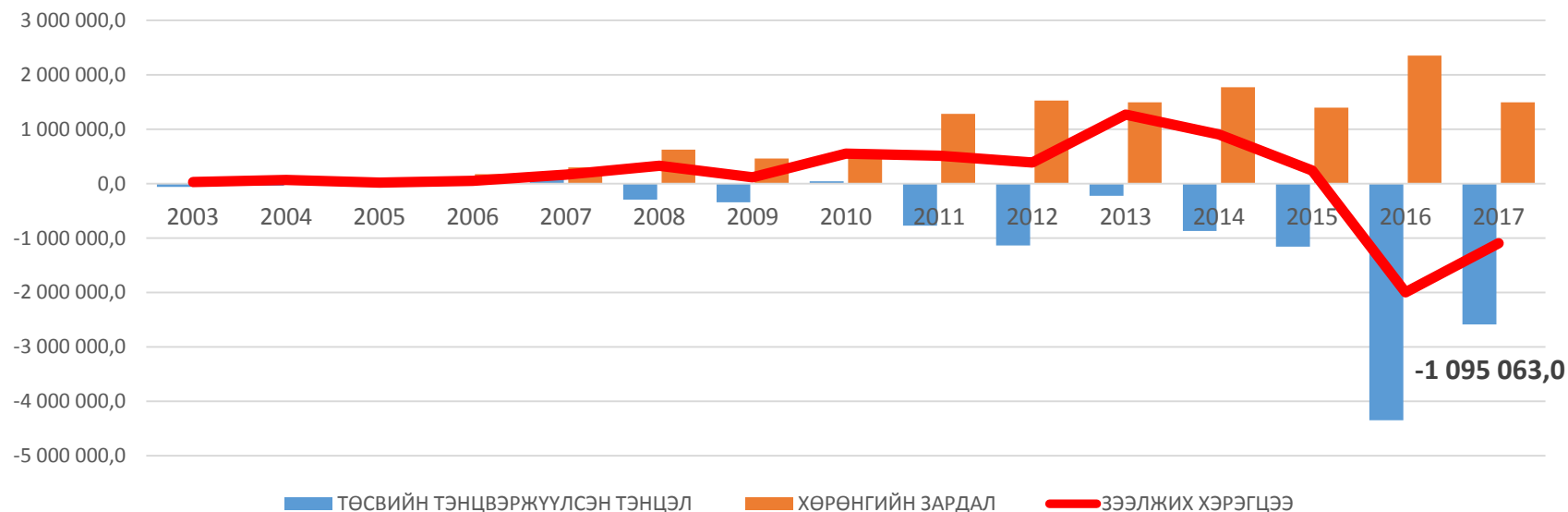
Монгол Улсын урсгал орлого, зардал нь тогтворгүй, өөрчлөлтийн дээд түвшин нь 65.9%, бага нь 0.7%-иар өөрчлөгдөж, 2003 оноос тогтворгүй явж ирсэн ба 2013 оноос тогтворжих хандлагатай болсон. Төсвийн урсгал тэнцлийн тогтворгүй байдал нь ДНБ-д шууд нөлөөлдөг байна.

ТӨСВИЙН САНХҮҮГИЙН ТОГТВОРТОЙ БАЙДЛЫН ИНДИКАТОРУУД

II. УРСГАЛ ТӨСВИЙН ЗЭЭЛЖИХ ХЭРЭГЦЭЭ

Төсвийн урсгал орлогоор урсгал зардлаа санхүүжүүлж чадахгүй нөхцөлд зөвхөн урсгал зардлыг санхүүжүүлэх зорилгоор зайлшгүй авах зээлийн хэрэгцээ юм. Зээлжих хэрэгцээг тооцохдоо төсвийн тэнцлээс хөрөнгө оруулалтын зардлыг хасаж тооцсон болно.

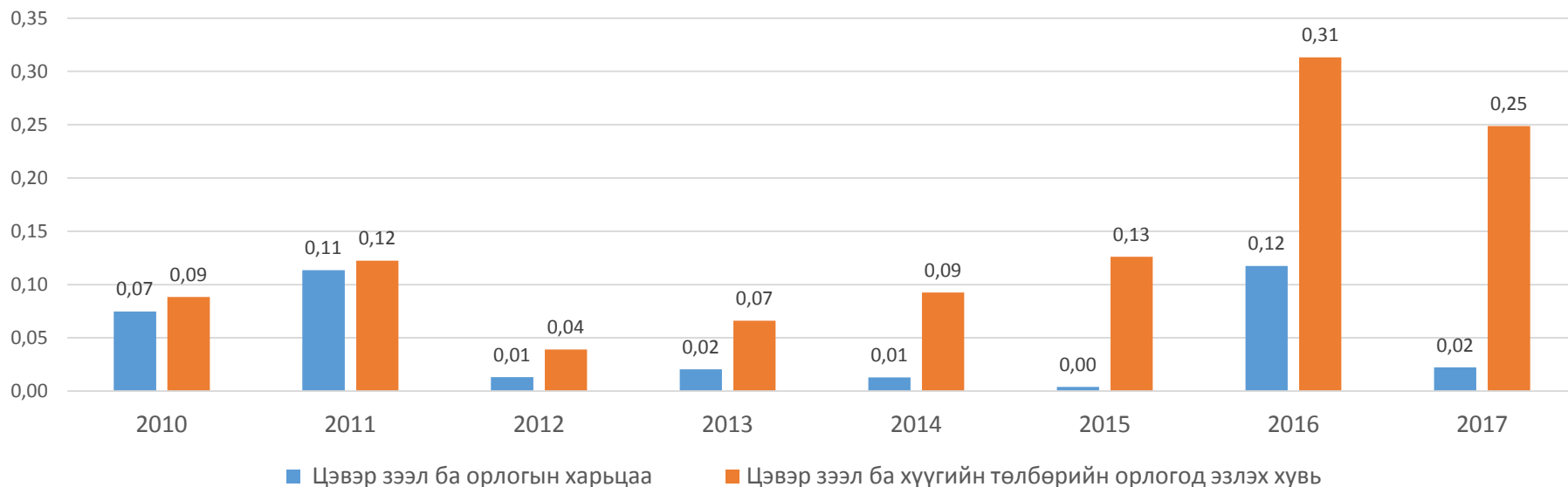
Төсвийн зээлжих хэрэгцээ (урсгал тэнцлийн зөрүү)

ТӨСВИЙН САНХҮҮГИЙН ТОГТВОРТОЙ БАЙДЛЫН ИНДИКАТОРУУД

III. ӨР ТӨЛБӨР БА ОРЛОГЫН ХАРЬЦАА

Төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогод эзлэх цэвэр зээлийн харьцаа нь улсын төсөвт учруулж байгаа санхүүгийн өр төлбөрийн дарамтыг илэрхийлэх үзүүлэлт юм. Харьцаа нь өндөр байвал урсгал орлогод учрах өр төлбөрийн дарамт өндөр буюу өр төлбөрөө төлөх чадвар сул байгааг илэрхийлдэг бол энэ харьцаа нь бага буюу 0 рүү тэмүүлэх тусам өрийн дарамт бага, өр төлбөрөө барагдуулах чадвар сайн гэж үздэг байна. Мөн энэхүү харьцаа хугацааны дагуу нь тогтмол байх нь улсын төсвийн тогтвортой байдлыг илэрхийлэх үзүүлэлт болох юм.

- 2017 оны төсвийн төсөлд цэвэр зээл ба орлогын харьцаа 0.02 болж буурахаар тооцсон боловч эдийн засгийн хүндрэлтэй байгаа үед урсгал орлогын хэт өөдрөг төсөөлөл нь биелэхгүй байх магадлал өндөр, урсгал зардлыг өсгөж төлөвлөсөн тул санхүүжилтийн дутагдал үүсч уг харьцаа илүү өндөр гарах магадлалтай. Мөн хүүгийн төлбөрийг оруулж тооцвол орлогод ирэх дарамт өндөр хэвээр байна

ӨРИЙН УДИРДЛАГА, ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

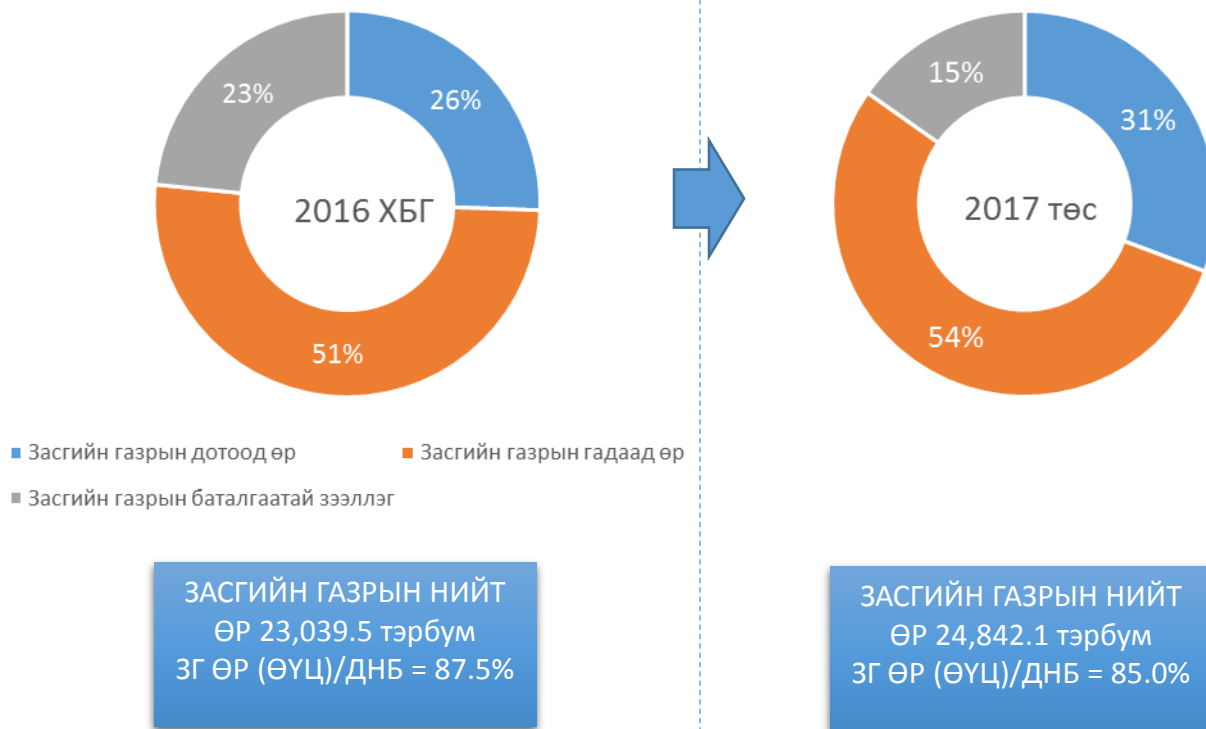
Засгийн газрын өр

Засгийн газрын өр гэж:

4.1.8. а/өрийн хэрэгслээр үүсгэж Монгол Улсын Засгийн газар, аймаг нийслэлээс бусдын өмнө хүлээсэн төлбөрийн үүргийг

4.1.8. б/хууль болон гэрээнд заасны дагуу гаргасан Засгийн газрын өрийн баталгааны дүнг

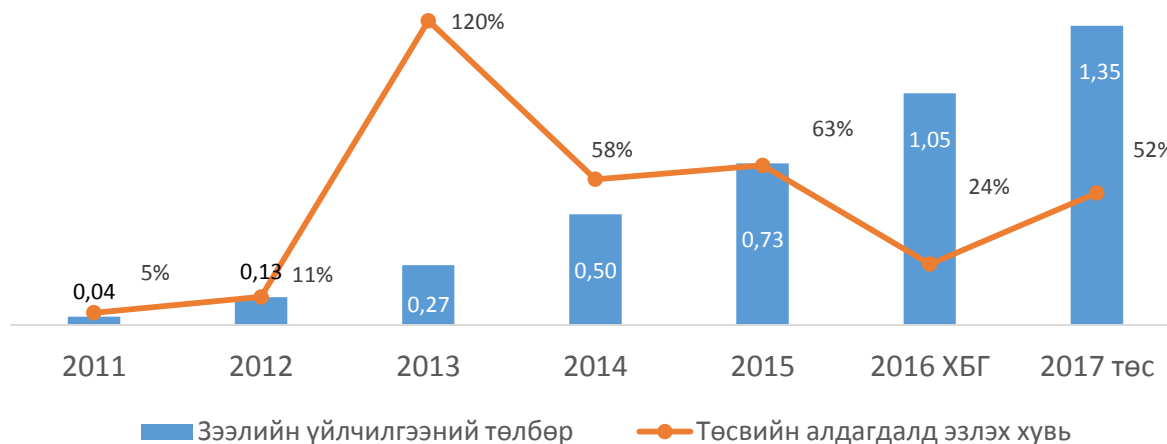
Эх сурвалж: Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль

ӨРИЙН УДИРДЛАГА, ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

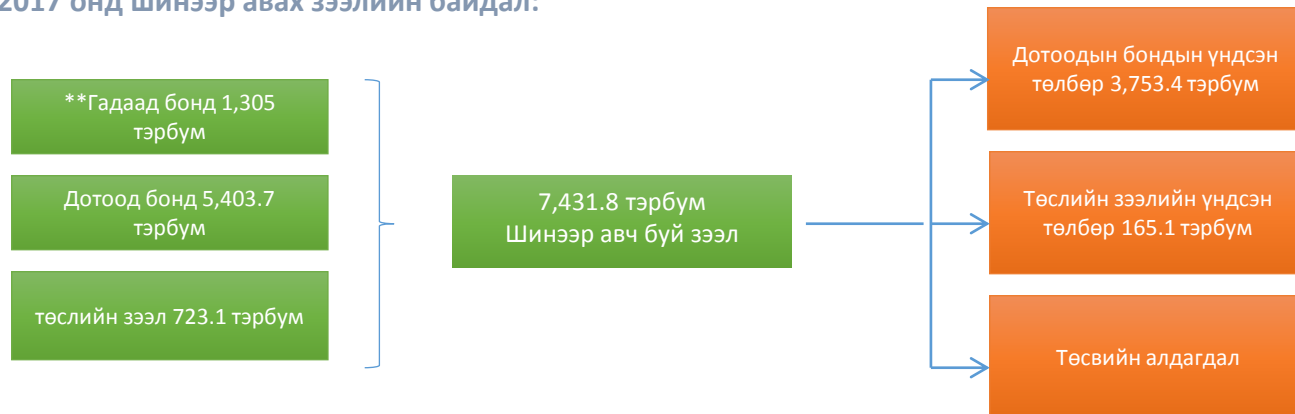
Дотоод, гадаадын зах зээлд үүсгэсэн өр ба зээлийн үйлчилгээний төлбөр

Их наяд төгрөг

ТӨСВИЙН САНХҮҮГИЙН ТОГТВОРТОЙ БАЙДЛЫН ИНДИКАТОРУУД

2017 онд шинээр авах зээлийн байдал:

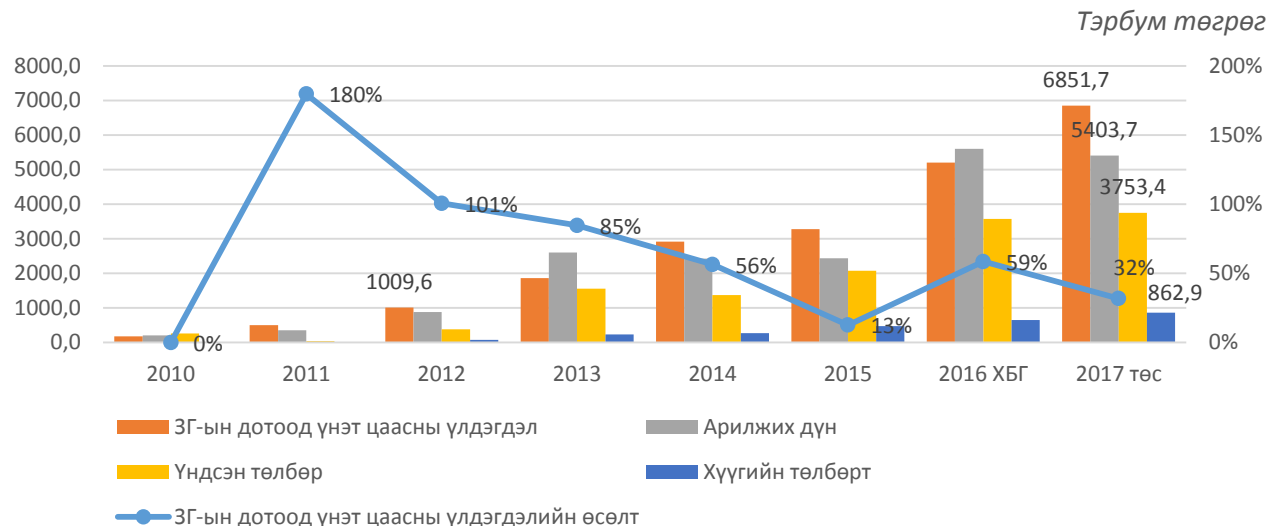
- ** ОУ-ын зах зээл дээрээс босгох 1.3 их наяд төгрөгийг ЗГ-ын үнэт цаас гаргах эсвэл ОУ-ын санхүүгийн байгууллагуудаас хөнгөлөлттэй зээл авах, арилжааны зээл авах аль нь болохыг тодорхой зааж өгөөгүй ба ОУ-ын зах зээлд үнэт цаас гаргах нь өндөр хүүтэй байх магадлал их байгаа билээ. **2016 оны 4-р сард ОУ-ын зах зээлд гаргасан ЗГ-ын үнэт цаасны хүү 10.88% буюу Чингис бондын хүүгээс даруй 2 дахин өндөр байсан.**

2017 ОНД ШИНЭЭР 2.4 ИХ НАЯД ТӨГРӨГИЙН ӨР ҮҮСНЭ
ҮҮНЭЭС: ГАДААД ӨР +1.67 ИХ НАЯД ТӨГРӨГ
ДОТООД ӨР +1.74 ИХ НАЯД ТӨГРӨГ
ЗГ-ын НИЙТ ӨРИЙН ҮЛДЭГДЭЛ 24.8 ИХ НАЯД /2017/

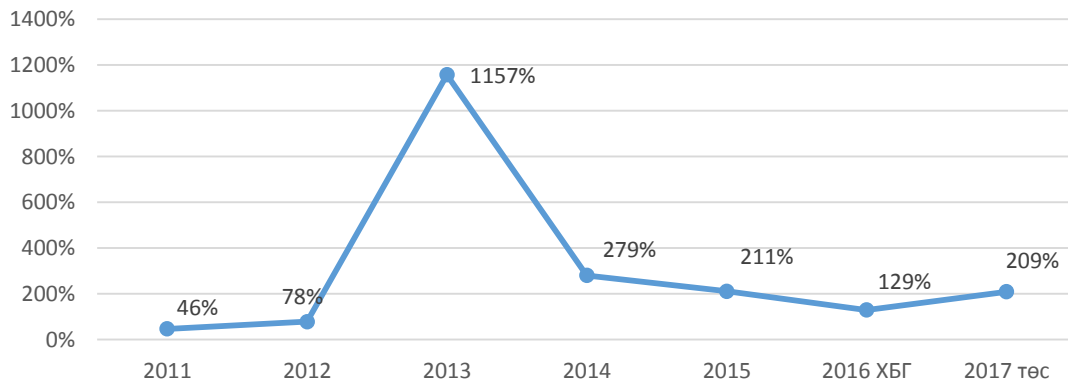
- 2017 оны төсвийн төсөлд тусгаснаар ЗГ нийт 7.6 их наяд төгрөгийн дотоод гадаадын зээл авах ба үүний 69 хувийг засгийн газрын өрийн үндсэн төлбөр төлөхөд, үүн дотроо 50%-ийг дотоодын зах зээл дээр гаргасан үнэт цаасны үндсэн төлбөрийг төлөхөд, 33 орчим хувийг төсвийн алдагдал санхүүжүүлэхэд зарцуулах дүр зураг харагдаж байна.
- Төсвийн төсөлд 2018 оны 1 сард төлөгдөх 500 сая ам.доллар, 6 сард төлөгдөх 1 тэрбум юанийн гадаад бондын үндсэн төлбөрийг төлөх хуримтлал бий болгохоор тусгагдаагүй зэрэг нь 500 сая ам.долларын Чингис бонд, 1 тэрбум юанийн Дим Сам бондын үндсэн төлбөрийн төлөлт дээр хүндрэл үүсэх эрсдлийг нэмэгдүүлж байна.

ӨРИЙН УДИРДЛАГА, ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

Дотоодын зах зээлд гаргасан ЗГҮЦ

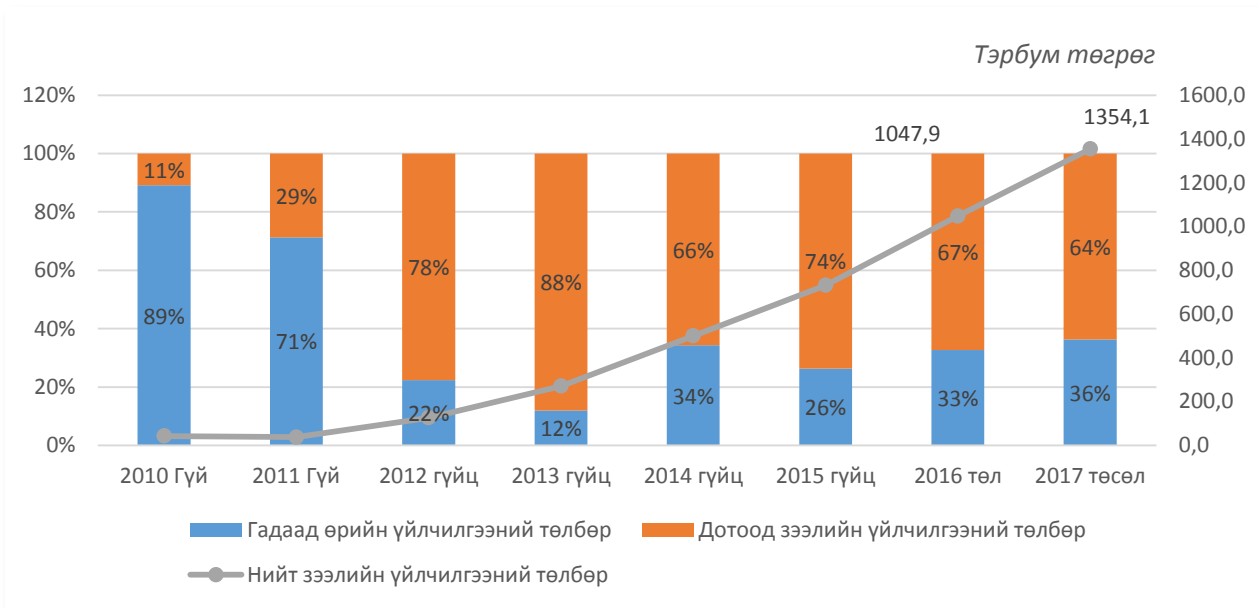
Дотоодын зах зээлд
арилжсан үнэт цаас төсвийн
алдагдалын харьцаа

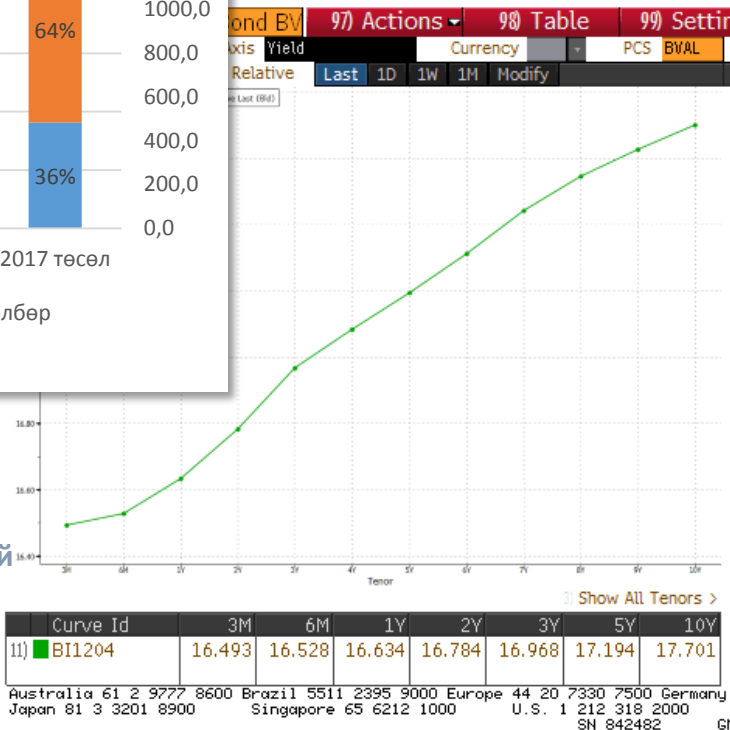
Төсвийн орлогыг нэмэгдүүлэх тал дээр доривтой ажлууд хийхгүй, төсвийн сахилга батыг чангатгахгүй байх тохиолдолд дотоодын зах зээл дээр ЗГ-ын үүсгэж буй өрийн хэмжээ буурах төсөөлөл харагдахгүй байна.

ӨРИЙН УДИРДЛАГА, ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

Дотоод, гадаад зээлийн үйлчилгээний төлбөр

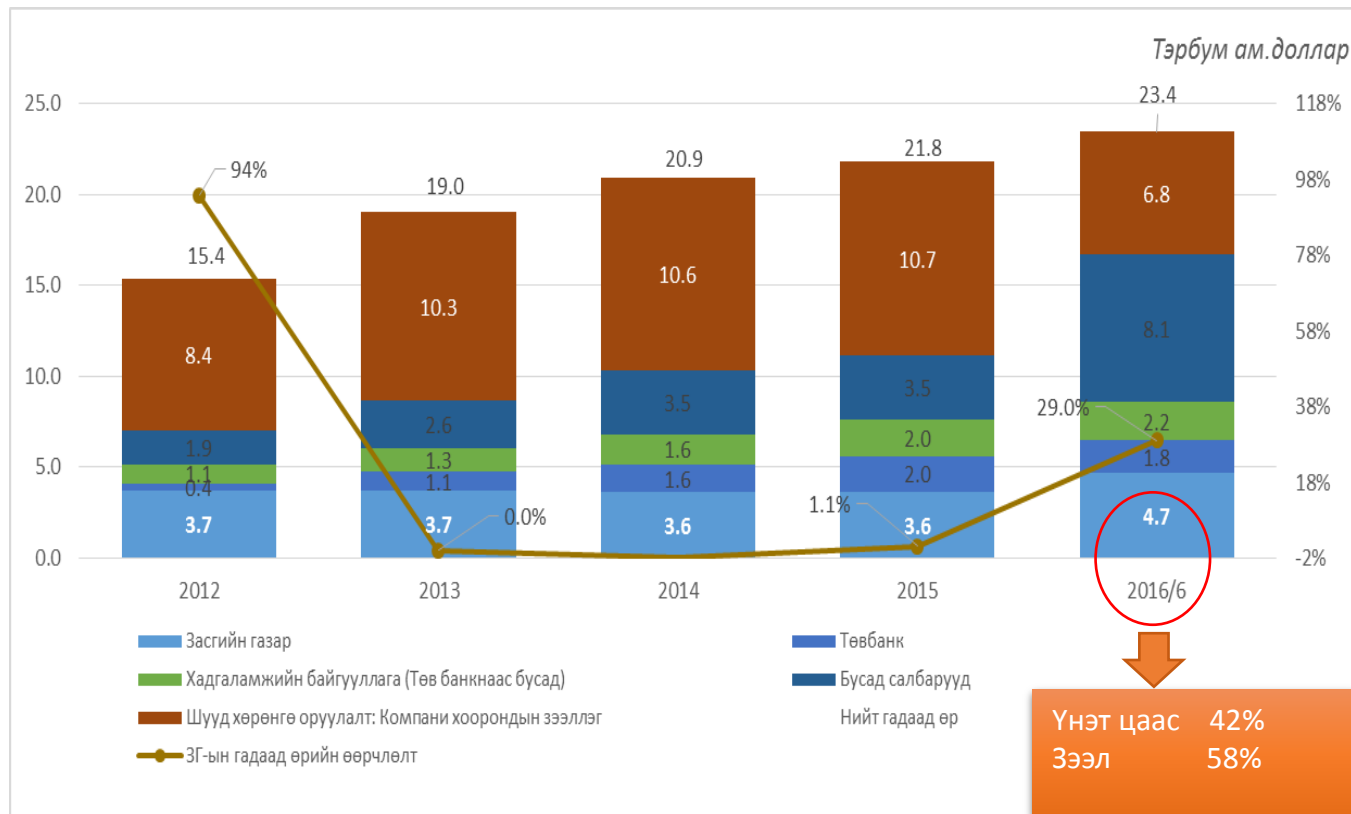

ЗГҮЦ-ны дотоодын зах зээл дэх өгөөжийн муруй

ӨРИЙН УДИРДЛАГА, ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

ЗГ-ын гадаад өр

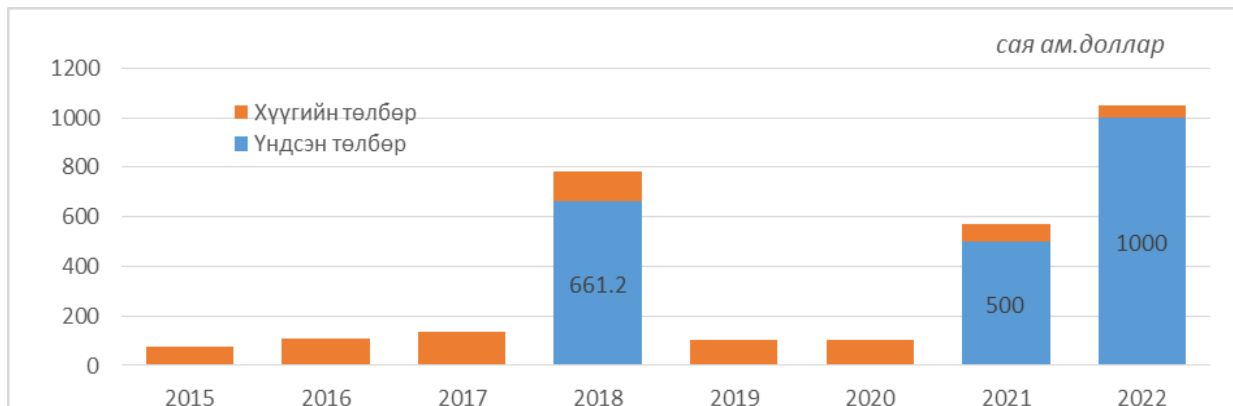

Монгол улсын нийт гадаад өр 2010 оны эцэст 5.9 тэрбум ам.доллар байсан бол 2016 оны 3-р улирлын байдлаар 23.4 тэрбум ам.долларт хүрээд байна. Өнгөрсөн 6 жилийн CAGR 25.89% байна.

Эх сурвалж: Монгол банк

ӨРИЙН УДИРДЛАГА, ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

ЗГ-ын гадаад үнэт цаасны эргэн төлөлт

2012/12 сард Монгол Улс олон улсын зах зээл дээр бонд гаргаж 4.13%, 5.13% хүүтэйгээр 1.5 тэрбум ам.доллар босгож байсан бол 3 жилийн дараа 10.88% хүүтэйгээр 500 сая ам.долларын бонд арилжсан байна. Хүүгийн түвшин 2 дахин нэмэгдсэн байна. Ирэх онд олон улсын зах зээлд бонд гаргах хамгийн доод хүү 10% байх төлөвтэй байна.

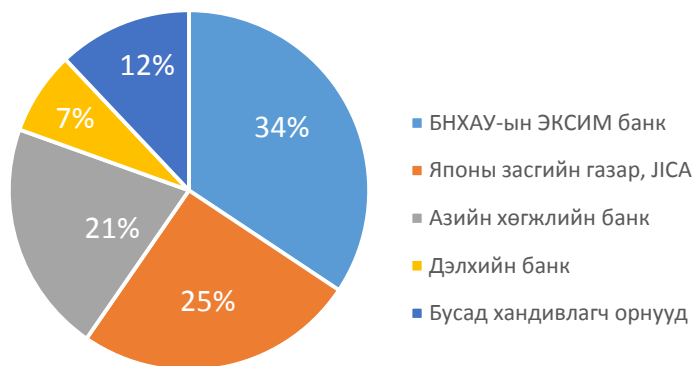
- 2012 он 500 сая ам.доллар, 4.13%, 5 жил
- 2015 он 1 тэрбум юанийн Дим Сам бонд, 7.5%, 3 жил

- 2016 он 500 сая ам.доллар, 10.88%, 5 жил

- 2012 он 1000 сая ам.доллар, 5.13%, 10 жил

ӨРИЙН УДИРДЛАГА, ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

2017 онд шинээр болон үргэлжлүүлэн авах хөнгөлөлтэй зээл

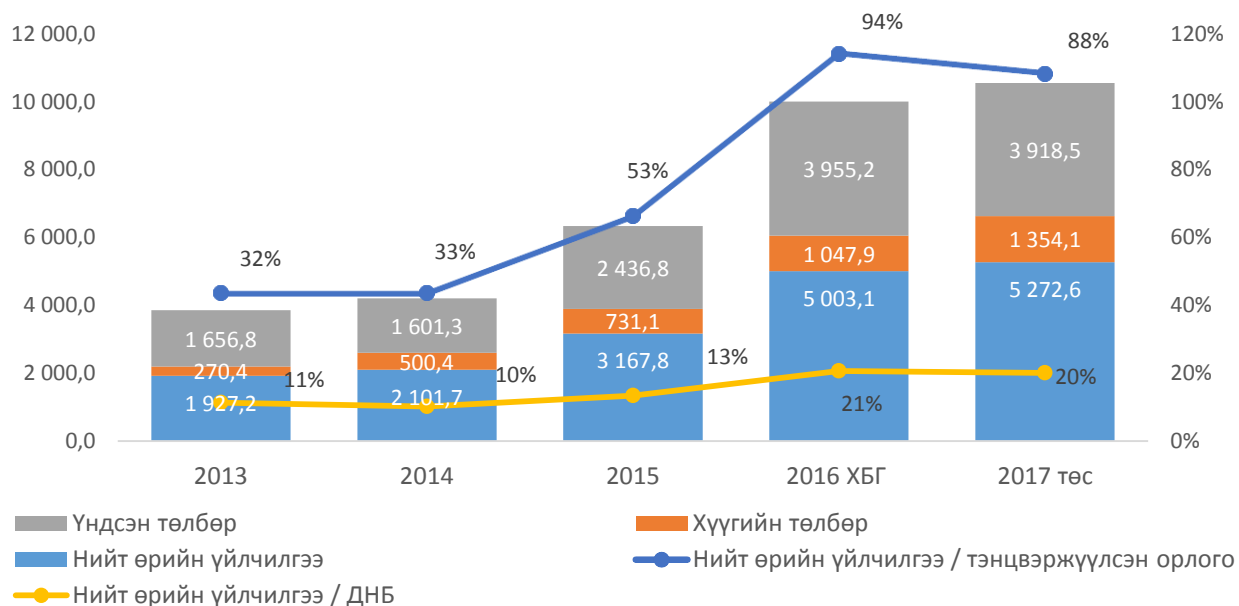

2017 онд шинээр
эхлүүлэх 28 төсөл
хөтөлбөрт нийт **224.4
тэрбум** төгрөгийн
хөнгөлөлттэй зээлийг
шинээр авна
Үүний **65%-ийг** БНХАУ-
ын ЭКСИМ банкнаас
авахаар байна

Монгол улсын 2017 оны нэгдсэн төсвийн төсөлд тусгагдсанаар 117 төсөл хөтөлбөр хэрэгжүүлэх санхүүжилт болох 857.7 тэрбум төгрөгийг гадаадын хөнгөлөлттэй зээл, буцалтгүй тусламжаар шийдэхээр төлөвлөсөн байна. Үүний хэрэгжиж байгаа болон шинээр хэрэгжүүлэх нийт 74 төсөл хөтөлбөрт 723.1 тэрбум төгрөгийн гадаадын хөнгөлөлттэй зээл авахаар тусгасан байна. Эдгээр хөнгөлөлттэй зээлийн эх үүсвэрийг авч үзвэл БНХАУ-ын ЭКСИМ банкны санхүүжилт нийт санхүүжилтын 34%, Японы Засгийн газар болон Жайка 25%, 21%-ийг АХБанк санхүүжүүлж байна.

ӨРИЙН УДИРДЛАГА, ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

Нийт ЗГ-ын өрийн үйлчилгээ ба өрийн үйлчилгээний ДНБ болон тэнцвэржүүлсэн орлогод эзлэх хувь /тэрбум төгрөг/

2016 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр ЗГ-ын нийт өрийн үйлчилгээний ДНБ-д эзлэх хувь 21%-д хүрэхээр хүлээгдэж байгаа бол 2017 оны төсөөлөлөөр 20%-д хүрэхээр байна.

2016 онд төлөгдөх хүүгийн төлбөр төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогын 20%, 2017 онд 23%-д хүрэхээр тооцоологдсон байна. Сүүлийн жилүүдэд нийт өрийн үйлчилгээний төлбөр улсын тэнцвэржүүлсэн орлогод эзлэх хувь үлэмж нэмэгдэж байгаа ба энэ нь төсөвт ирэх өрийн дарамтыг улам нэмэгдүүлж, өрийг өрөөр хаах сонголтыг үлдээх, улмаар санхүүжилтын зардал өсөх, өрийн дарамт гүнзгийрэх нөхцлийг бүрдүүлэх эрсдэл өндөр байна.

ӨРИЙН УДИРДЛАГА, ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

Гадаад өрийн тогтвортой байдлын үзүүлэлт

	Сэрэмжлэх түвшин	2013	2014	2015
Гадаад өр (ӨҮЦ) / ДНБ	40%	34.7%	46.3%	52.1%
Гадаад өр (ӨҮЦ) / Экспорт	150%	77.0%	99.1%	129.0 %
Гадаад өр (ӨҮЦ) / Төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого	250%	103.6 %	162.6 %	201.9 %
Гадаад өрийн үйлчилгээ / Экспорт	20%	2.9%	4.9%	5.0%
Гадаад өрийн үйлчилгээ / Төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого	30%	3.9%	8.1%	7.8%

Засгийн газрын нийт өрийн дарамтын үзүүлэлт

	2016	2017	2018	2019
Засгийн газрын нийт өр (ӨҮЦ) / ДНБ	88%	85%	80%	75%
Засгийн газрын нийт өр (ӨҮЦ) / Төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого	396%	372%	342%	330%
Нийт ЗГ-ын өрийн үйлчилгээ / Төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого	94%	88%	99%	

Дэлхийн банк Олон улсын валютын сангийн санал болгодог Засгийн газрын нийт өрийн тогтвортой байдлыг хэмжих дээрх 3 үзүүлэлт байдаг ба уг аргачлалын дагуу тооцоолол хийж үзэхэд ЗГ-ын нийт өрийн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогод эзлэх хувь 88%, хэрэв 2017 онд хугацаа нь дуусч буй ХБ-ны 580 сая ам.долларын евро бондыг ЗГ төлөхөөр тооцвол энэ харьцаа 107%-д хүрэх тооцоолол байна. Өрийн үйлчилгээ ба төсвийн орлогын харьцаа ирэх онуудад өндөр байгаа нь Засгийн газар өрөө шинэчлэх эсвэл өөр эх үүсвэрийн зээлээр өмнөх өрөө дарахаас өөр сонголтгүй байгаа нь харагдаж байна. Энэ тохиолдолд хүүгийн зардал өсөх ба өрийн дарамт нэмэгдэх өндөр эрсдлийг дагуулж байна

ӨРИЙН УДИРДЛАГА, ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

Зээлжих зэрэглэл түүний нөлөөлөл

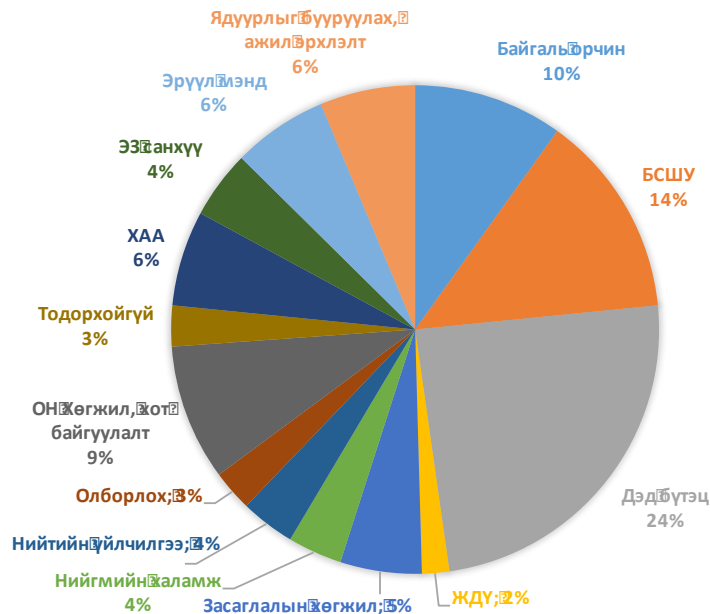
	2014.11	2015.11	2016.10
S&P	B+ тогтвортой	B+тогтвортой	B- тогтвортой
Moody's	B2 сөрөг	B2 сөрөг	B3 сөрөг
Fitch	B+сөрөг	B+ сөрөг	B тогтвортой

Мүүдс B2-с B3 болгож бууруулах нь олон улсын зах зээл дээрээс татах санхүүжилтын зардлыг 100bps буюу 1%-иар шууд нэмэгдүүлдэг гэсэн судалгаа байна. Гэхдээ энд хөрөнгө оруулагчийн хүсэл, эрсдлээс айх түвшин, тухайн улсын улс төр, ЗГ-ын чадварлаг байдал зэрэг олон зүйлээс хамаарч тухайн улсын үнэт цаасны хүү тогтдог.

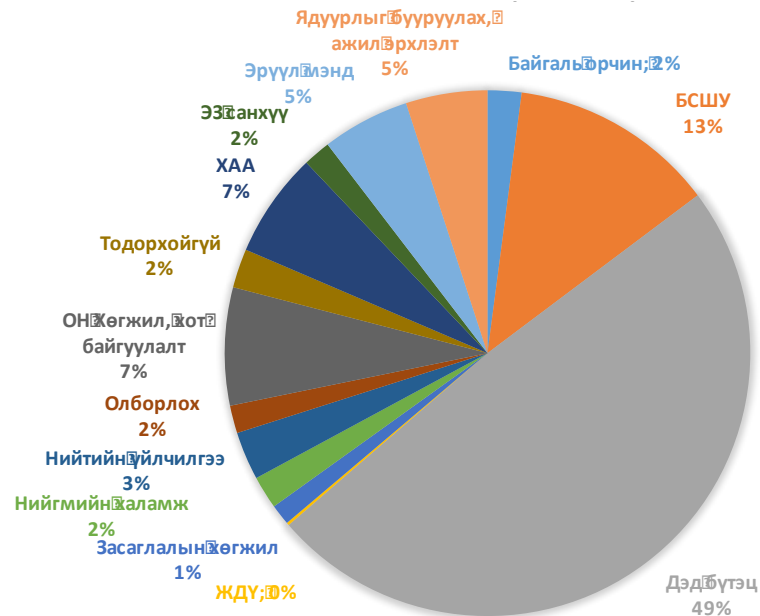
Moody's rating	Fitch rating	Default spread (bps)
Aaa	AAA	0
Aa1	AA+	25
Aa2	AA	50
Aa3	AA-	70
A1	A+	85
A2	A	100
A3	A-	115
Baa1	BBB+	150
Baa2	BBB	175
Baa3	BBB-	200
Ba1	BB+	240
Ba2	BB	275
Ba3	BB-	325
B1	B+	400
B2	B	500
B3	B-	600
Caa	CCC	700
Ca	CC	850
C	D	1,000

ГАДААД ЗЭЭЛ, ТУСЛАМЖААР ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТӨСӨЛ ХӨТӨЛБӨРҮҮД

Гадаад зээл, тусламжаар хэрэгжүүлэх төсөл хөтөлбөрүүдийн тоо салбараар

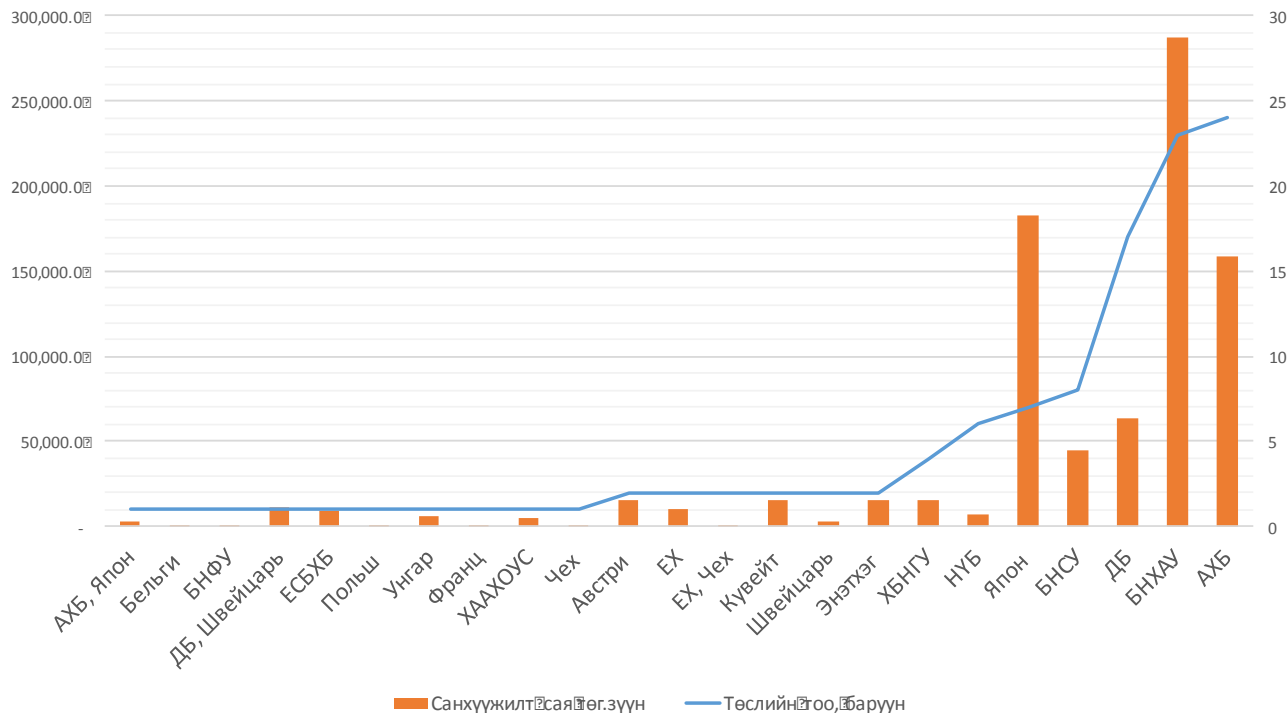
Гадаад зээл, тусламжийн санхүүжилт салбараар

2017 онд гадаад зээл, буцалтгүй тусламжаар 111 төслийг 857.7 тэрбум төгрөгөөр санхүүжүүлэхээр төлөвлөсний 723.1 тэрбум төгрөг нь зээл, үлдэх хэсэг нь буцалтгүй тусламж байна. Уг зээлийн 224.4 тэрбум нь 2017 он шинээр авч буй зээл байна.

ГАДААД ЗЭЭЛ,ТУСЛАМЖААР ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТӨСӨЛ ХӨТӨЛБӨРҮҮД

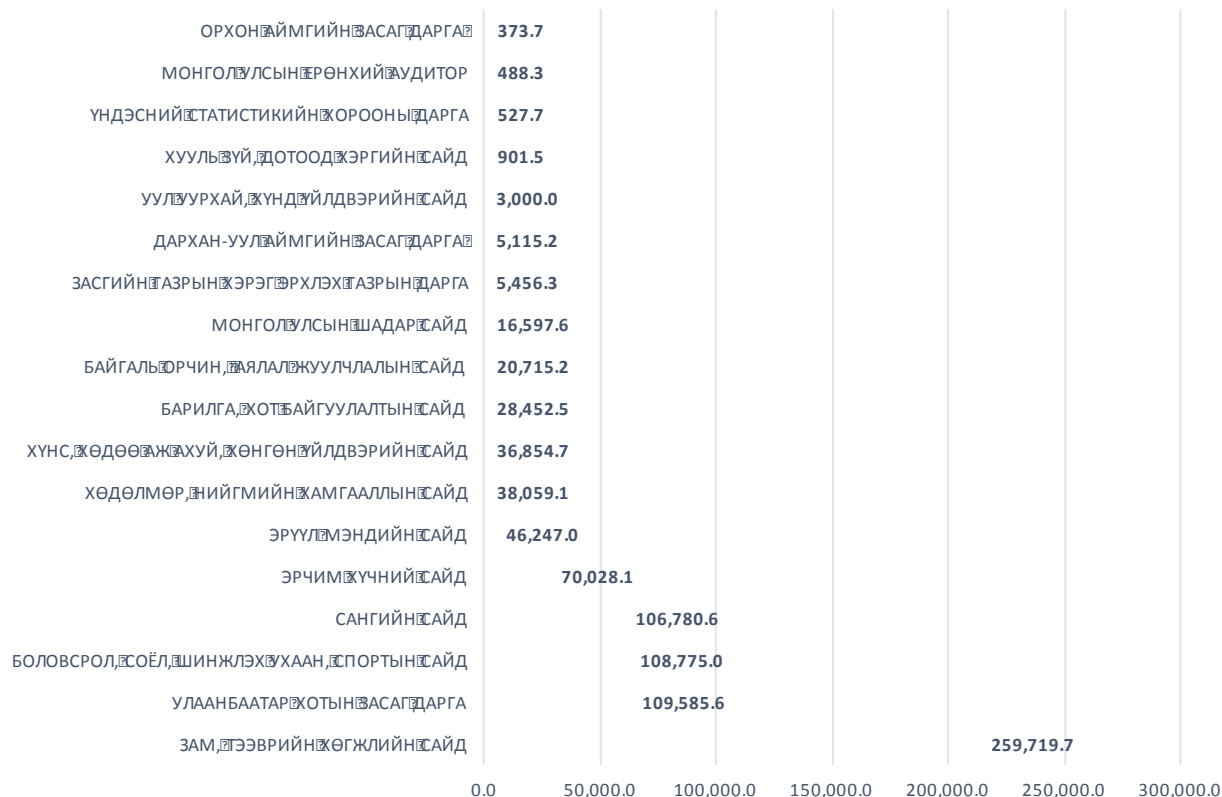
Гадаад зээл, тусламжаар хэрэгжүүлэх төсөл хөтөлбөрүүдийн тоо салбараар

Зээл, тусламжийг санхүүжүүлэгч 23 талаас санхүүжилтийн хэмжээгээр БНХАУ-ын 3Г болон түүний харьяа байгууллагууд тэргүүлж Японы улс, Азийн Хөгжлийн Банк, Дэлхийн банк, БНСУ удаалж байна. Гэхдээ БНХАУ-ын санхүүжүүлж буй зээл, тусламжийн 51 хувь нь (мөнгөн дүнгээр) тус улсын Эксим банкнаас шинээр авч буй зээл юм.

ГАДААД ЗЭЭЛ ТУСЛАМЖААР ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТӨСӨЛ ХӨТӨЛБӨРҮҮД

Гадаад зээл тусламжаар хэрэгжүүлэх төсөл хөтөлбөрүүдийн санхүүжилт (Төсвийн ерөнхийлөн захирагчдаар)

ДҮГНЭЛТ ЗӨВЛӨМЖ (ТЭНЦЛИЙН ТАЛААР)

- Санхүүгийн тогтвортой байдлын индикаторууд тогтворгүй, эмзэг
- 2017 оны төсвийн төсөлд урсгал орлогын төлөвлөгөө нь хэт өөдрөг төсөөлөлтэй бөгөөд эдийн засгийн өсөлттэй уялдаагүй байна. Эдийн засаг 3 хувиас өсч байхад ААНОАТ 15%, ХХОАТ болон НДШ 12 хувь өсөхөөр тооцсон. Мөн 1.5 тэрбум төгрөгийн татвар ноогдох орлоготой ААНОАТ-ыг 1 хувь болгон бууруулах нөлөөгөө тооцоолоогүй.
- Татварын бүх хэлбэрийн орлогыг нэмэгдэнэ гэж тооцолсон боловч татвар төлөгчийн тоо 4.1 хувиар буурсан нь нэг татвар төлөгчид оногдох татварын дарамт нэмэгдэж 402 мянган төгрөг болж байна.
- Орлогын өөдрөг төсөөлөл дээр үндэслэн хэмнэлтийн зарчмаар төсөв боловсруулсан гэх боловч хөрөнгө оруулалтын зардлыг 855 тэрбум төгрөгөөр бууруулж урсгал зардлыг 220 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлсэн. Төсвийн төсөлд тусгагдсан голлох индикаторууд тогтворгүй буюу урсгал орлого, зардал, өр зээлийн хэмжээ нь жил бүр өөрчлөгддөг тогтворгүй байна. Урсгал орлого нь урсгал зардлаа санхүүжүүлэх чадваргүй байгаа нөхцөлд урсгал зардлыг нэмэгдүүлж тооцсон нь төсвийн алдагдлыг нэмэгдүүлж, урт хугацаанд төсөвт учруулах өрийн дарамтыг нэмэгдүүлж байна.
- ЗГ-аас гаргасан хувьчлах байгууллагуудын үнэлгээ нь бодитой бус буюу тодорхой үндэслэл гаргаагүй.
- Уул уурхайгаас олох орлогыг тооцохдоо гол түүхий эдүүдийн үнийн түвшинг Дэлхийн зах зээлээс бага зэрэг доогуур үнээр тооцсон боловч олборлолтын буюу экспортын биет хэмжээг хэт өсгөж тооцсон нь УУ-с хамааралтай манай эдийн засгийн хувьд маш эрсдэлтэй байдлаар төсвийн орлогыг төлөвлөсөн байна.
- Бүхэлдээ 2017 оны төсвийн төслийн орлогын тооцоолол, таамаглал, төсөөллүүд нь хэт өөдрөг буюу бодит бус байдлаар тооцоолсон, уялдаагүй байдал нь төсвийн алдагдал тооцсоноос илүү өндөр гарах, эдийн засгийн өсөлт тооцсон хэмжээнд хүрэхгүй байх зэрэг эрсдлүүдийг үүсгэж байна. Иймд орлого тасалдаж төсвийн тэнцлийн алдагдал 2.5 их наядаас илүү өндөр байх магадлалтай.

ДҮГНЭЛТ ЗӨВЛӨМЖ (ӨРИЙН УДИРДЛАГА)

- Сүүлийн 3 жилд нэгдсэн төсвийн алдагдлын 50+ хувийг зээлийн үйлчилгээний төлбөр эзлэж байна.
- 2017 оны төсвийн төсөлд тусгаснаар ЗГ нийт 7.6 их наяд төгрөгийн дотоод гадаадын зээл авах ба үүний 69 хувийг засгийн газрын өрийн үндсэн төлбөр төлөхөд, үүн дотроо 50%-ийг дотоодын зах зээл дээр гаргасан үнэт цаасны үндсэн төлбөрийг төлөхөд, 33 орчим хувийг төсвийн алдагдал санхүүжүүлэхэд зарцуулах дүр зураг харагдаж байна.
- 2017 оны төсвийн төсөлд тусгасан шинээр авах зээлийн 71% буюу 5.4 их наяд төгрөгийг дотоодын зах зээл дээр үнэт цаас гаргах замаар босгох төлөвтэй байна.
- Зээлийн үйлчилгээний төлбөрийн төсвийн алдагдалд эзлэх хувь энэ оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр 24%, ирэх оны төсвийн алдагдлын 52%-ийг бүрдүүлж байгаа нь төсөвт дарамт болж байна.
- Монгол улсын нийт гадаад өр 2010 оны эцэст 5.9 тэрбум ам.доллар байсан бол 2016 оны 3-р улирлын байдлаар 23.4 тэрбум ам.долларт хүрээд байна. Өнгөрсөн 6 жилийн CAGR 25.89% байна.
- Төсвийн орлогыг нэмэгдүүлэх тал дээр доривтой ажлууд хийхгүй, төсвийн сахилга батыг чангатгахгүй байх тохиолдолд дотоодын зах зээл дээр ЗГ-ын үүсгэж буй өрийн хэмжээ буурах төсөөлөл харагдахгүй байна. Өмнөх өрөө дахин санхүүжүүлэх замаар /дотоод бонд гаргах замаар/ төлөх байдлаар цааш үргэжлэх тохиолдолд ЗГ-ын **гадаад өрөөс илүүтэйгээр дотоод өрийн** дарамтад орох магадлал өндөр байна

МОНГОЛ УЛСЫН 2017 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ, ӨРИЙН УДИРДЛАГЫН ТОЙМ ДҮГНЭЛТ

АСУУЛТ & ХАРИУЛТ

АНХААРАЛ ТАВЬСАН ТА БҮХЭНД БАЯРЛАЛАА!

Монголын
Хөрөнгийн Зах зээлийн Зөвлөл

2016 он